

O'zbekiston Respublikasi Ta'limni rivojlantirish
respublika ilmiy-metodik markazi

Boshlang'ich sinf matematika darslarida moliyaviy savodxonlik elementlarini o'rgatish

Mardiyeva D.X. Jizzax viloyati Jizzax shahar 24-maktab
boshlang'ich sinf o'qituvchisi

Jamg'arma moliyaviy savodxonlikning muhim qismidir, chunki bu bolalar uchun pul mablag'larini boshqarishni o'rganishda asosiy rol o'ynaydi. Boshlang'ich sinf matematika darslarida jamg'arma tushunchasini erta o'rgatish orqali, o'quvchilar ko'nikmalarini rivojlantirishlari mumkin. Masalan, bolalar har kuni 1000 so'm jamg'arib, oy yakunida 30 000 so'm yig'ish imkoniyatiga ega bo'lishadi. Bu esa ularga maqsad sari intilish va kelajakda rejalashtirishga yordam beradi. Matematik jadvallar yoki oddiy hisoblashlar orqali o'quvchilar jamg'arma miqdorini aniqlashlari va bu orqali pullarni tasarruf etishni o'rganishlari mumkin.

**Pul asosida sotib olish quvvati, qiymat
va almashinuv vositasi**

Boshlang'ich sinf matematika darslarida moliyaviy maqsadlar qo'yish orqali o'quvchilar moliyaviy savodxonlikka ega bo'lishadi. O'quvchilar 7 yoshdan boshlab 10-15 daqiqalik mashg'ulotlarda xarajatlar va tejashni o'rganishi mumkin. Masalan, oddiy hisob-kitoblar orqali har oyda 1000 so'm tejash va yil oxiriga borib 12 000 so'm jamg'arishni maqsad qilishi mumkin. Bunda bolalar uchun yaqin va qiziqarli bo'lgan maqsadlar, masalan, o'yinchog'ini sotib olish uchun pul yig'ish kabilarni qo'yish tavsiya etiladi. **“Sonli do‘kon”** interfaol o'yini orqali amalga oshiriladi.

**Shaxsiy moliyaviy boshqaruv,
byudjetlashtirish**

O'quvchilar turli mahsulotlarni sotib olish uchun byudjet tuzishni o'rganishi lozim. Bunda ularni narxlarni solishtirish, chegirmalar va yaxlitlash orqali hisoblashga o'rgatish mumkin. Masalan, bir qalamning narxi 2000 so'm bo'lsa, 5 ta qalam uchun qancha to'lash kerakligini hisoblashadi. O'quvchilar 50 000 so'm byudjet bilan do'konda qancha va qanday mahsulotlar xarid qilishlarini rejalashtirishlari mumkin, bu esa ularning real hayotda pulni boshqarish qobiliyatlarini oshiradi.

Oddiy moliyaviy maqsadlar qo'yish va ularga erishishni o'rganish

Oziq-ovqat mahsulotlari yoki o'yinchoqlar narxlari misolida farqni tushuntirish. Agar bir qalamning ulgurji narxi 500 so'm bo'lsa va chakana narxi 700 so'm bo'lsa, farqni hisoblash: $700 - 500 = 200$ so'm foyda. Shu yo'sinda o'quvchilar foyda va narx farqlanishini yaxshiroq anglaydi. Bu ular pulning qiymatini va sarflashning oqilona yo'llarini o'rganishlariga xizmat qiladi.

AMALIY ISH

Ushbu ma'lumotlardan
foydalanib, quyidagi xaridni amalga
oshiring;

Suyakli mol go'shti, 1kg – 58 000 so'm

Qo'y go'shti, 1kg – 78 000 so'm

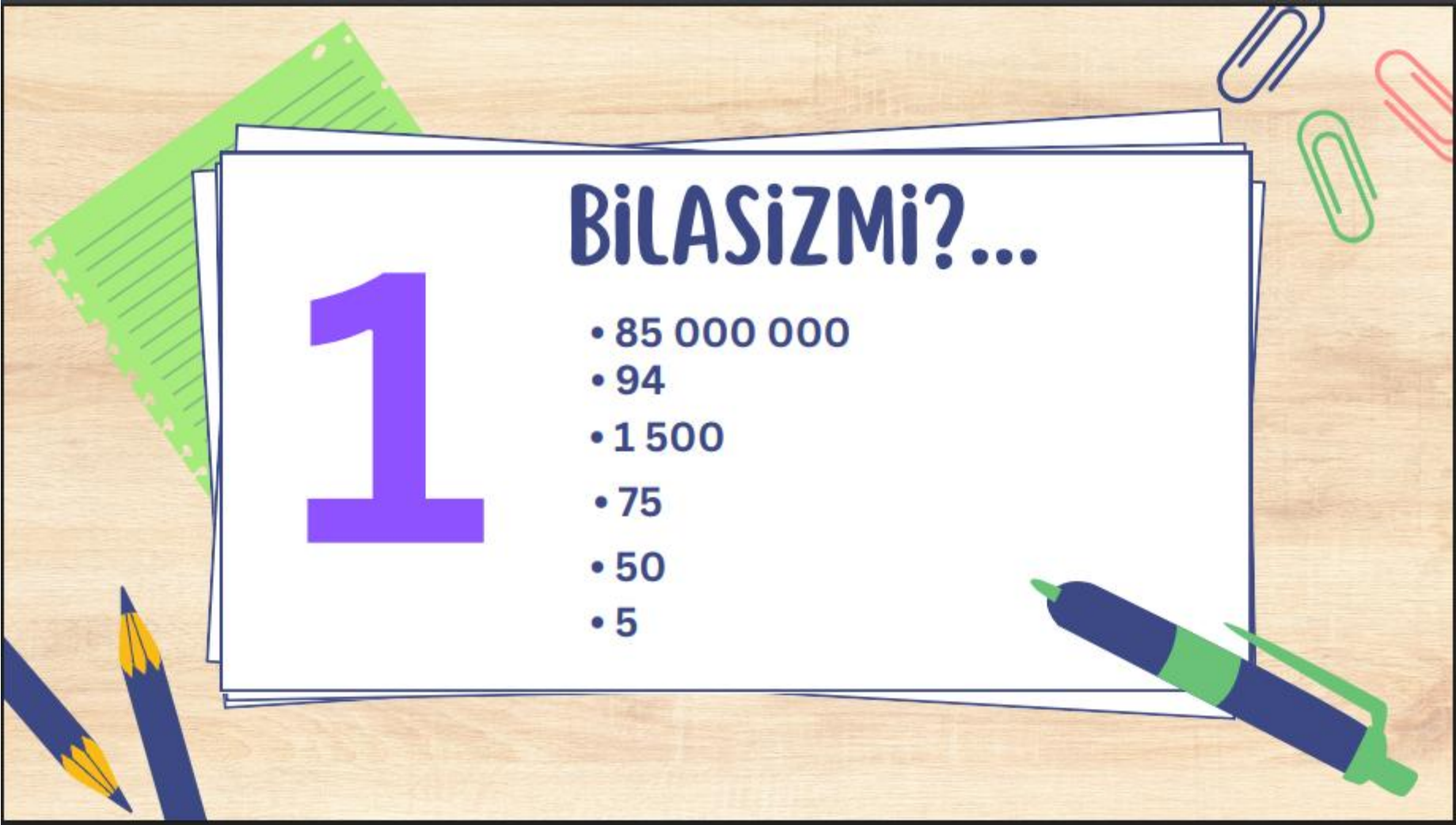
Kartoshka, 1kg – 6 000 so'm

Sabzi, 1kg – 5 000 so'm

- Guruch, 1kg – 14 000 so'm
- O'simlik yog'i, 1 litri -24 000 so'm
- Piyoz, 1kg -7 000 so'm
- Shakar, 1 kg -17 000 so'm
- Tuxum, 10 donasi – 12 000 so'm

1

BİLASİZMİ?...

- 85 000 000
- 94
- 1 500
- 75
- 50
- 5

Bank xizmatlari va bank kartalari

O'quvchilarga pulni tejash, xarajatlarni nazorat qilish kabi asosiy tushunchalarni o'rgatish mumkin. Misol uchun, o'quvchilar turli bank xizmatlarining afzalliklarini solishtirish va matematik hisob-kitoblar orqali bank kartalari yordamida hisoblarni yuritishni o'rganishlari mumkin. Ular bank kartalaridagi qoldiqni tekshirish, tushumlarni to'g'ri qayd qilish kabi amaliy mashqlar orqali moliyaviy mas'uliyatni o'zlashtiradilar. Bu jarayonda, foiz stavkalari va balansni tenglashtirish kabi masalalar ham muhokama qilinadi.

“Bank” metodi

- 1-guruh

O'ZMILLIYBANK

- 2- guruh

- 3-guruh

Har bir qatorning boshiga bank nomlari yozilgan konvertlar qo'yiladi. Har bir guruhga o'zbek pullari rasmi bor kartochkalar tarqatiladi. Uning orqa qismiga oldindan fanga aloqador savollar yozilgan bo'ladi.

Masalan, har bir guruhdan 10 tadan savollarga javob bergan o'quvchilar o'zlarining bank konvertlariga pullarini qo'yishadi. Topolmagan o'quvchilar o'z joyida qolishadi. Oxirida har bir guruhning konvertidagi pullarning summasi hisoblanib, ko'p pul to'plagan guruh g'olib bo'ladi.

KREDIT VA QARZ TUSHUNCHASI

Ta'lim kreditini **moliyalashtiruvchi** banklar

Batafsil

Batafsil

Batafsil

Batafsil

Batafsil

Batafsil

Batafsil

Batafsil

O'quvchilarga kredit va qarzning asosiy farqlarini tushuntirish kerak: kredit — bank yoki moliya tashkiloti tomonidan berilgan qarz, qarz esa shaxslar yoki tashkilotlar o'rtasidagi moliyaviy majburiyat bo'lib, qaytarilishi kerak. Masalan, o'quvchilarni oddiy misollar orqali qarz berish va olish jarayonlari bilan tanishtirish, foiz hisob-kitoblarini bajarish kabi ko'nikmalarni rivojlantirish orqali ularga kelajakda moliyaviy mas'uliyatni tushunishga yordam berish mumkin.

AMALIY ISH

Kim Aksiyador

“Aksiyador” ishtirokchi javobining to‘liqligiga qarab turli rangdagi aksiyalarni oladi:

- To‘liq bo‘lmagan javob - qizil “aksiya”;

- To‘g‘ri, ammo keng oshkor etilmagan javob - sariq aksiya

- Tog‘ri asosli javob - yashil aksiya"ni qo‘lga kiritadi

Har bir “aksiya” boshlang‘ich qiymatiga ega, u bank tomonidan tasdiqlangan”. Ballarning maksimal miqdori ranglar soniga qarab belgilanadi (masalan, agar ishtirokchida qizil "aksiya" bo‘lsa, unda faqat 2 ball jalb qilinadi. Natijada, agar ranglar mavjud bo‘lsa, u holda eng katta aksiyadorni aniqlash uchun o‘qituvchi-bankir har bir talabaning "daromad" ni hisoblab chiqadi.

KICHIK BIZNES

O'quvchilar pul birligi va uning qiymati, tovar narxi, asosiy daromad va xarajat tushunchalarini bilishlari kerak. Shulardan kelib chiqib, ular byudjet tuzishni, tejash va sarmoya kiritishni o'rganishadi. Darslar davomida oddiy hisoblashlarni (qo'shish, ayirish, ko'paytirish, bo'lish) amaliyotda qo'llash orqali kichik biznes modellarini tushunish mumkin. Misol uchun, o'quvchilar qanday qilib o'z bizneslarini boshlash uchun kichik miqdorda hisoblashlar qilishlari, o'z mahsulotlarini ishlab chiqarish xarajatlari hisoblashlari mumkinligini bilishlari lozim.

XAYRIYA PULI

O'quvchilarga bir haftalik cho'ntak pulini qanday taqsimlashni o'rgatish uchun misollar yozish mumkin. Shuningdek, ular jamiyatga yordam qilishda qanday hissa qo'shishlari mumkinligini o'rganishadi, masalan, xayriya uchun pul yig'ish yoki maqsadli jamg'armalar yaratish. Matematika darslarida real hayotiy vaziyatlarga asoslangan masalalarni yechish orqali o'quvchilar jamiyatga foyda keltirishda raqamlar va miqdorlar bilan ishlash qobiliyatlarini rivojlantiradilar.

VISA

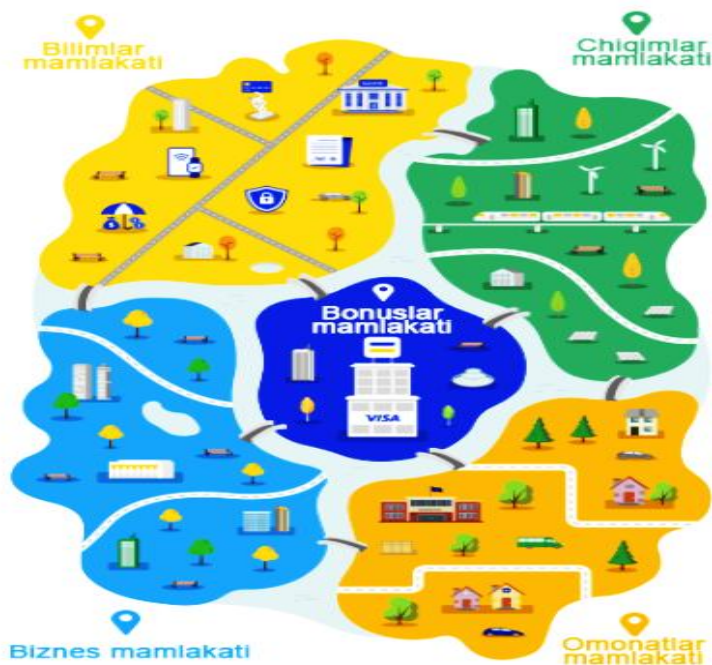
Finlit.uz

World of finance

ARTIST: Windo
9784 471 8 0000 0

Savdo va chakana narxlar asosiy iqtisodiy bilimlar

Interaktiv ta'lim platformasi Markaziy bank tomonidan VISA to'lov tashkiloti bilan **“Moliya olami”** hamkorlikda ishga tushirildi.

“Moliya olami”- bu aholi uchun interaktiv “edutainment” formatidagi onlayn o'quv ta'lim loyihasi.

Platforma o'quv tematik modullarining 4 ta bosqichidan o'tishni nazarda tutadi:

«**Bilimlar mamlakati**» - kartalar va banklar haqida asosiy bilimlar

«**Chiqimlar mamlakati**» - mablag'larni oqilona sarflash

«**Omonatlar mamlakati**» - jamg'armalar va sarmoyalar

«**Biznes mamlakati**» - biznes uchun maslahatlar va layfhaklar

Har bir ishtirokchi 4 ta bosqichdagi moduldan va test sinovlaridan muvaffaqiyatli o'tgan taqdirda virtual diplomga ega bo'ladi.

Shu bilan birga, ishtirokchilar platformada moliyaviy savodxonlik bo'yicha o'quv resurslaridan va bank kartalarini ochish uchun tijorat banklarining veb-saytlari havolalaridan foydalanishlari mumkin.

XULOSA

Matematika darslarida moliyaviy savodxonlikni shakllantirish- bu nafaqat bilim berish, balki o'quvchini real hayotga tayyorlashdir. O'qituvchi hayotiy misollar va zamonaviy metodlardan foydalangan holda dars samaradorligini oshirishi mumkin.

**E'TIBORINGIZ UCHUN
RAXMAT!**